

הלכות תפלין סימן לא לב

לא דין תפלין בשבת יו"ט טוב, ובו ב' סעיפים:

א *בשבת (א) יו"ט טוב (ב) (ג) *אסור להניח תפלין, מפני (ג) שהם עצמם אות, ואם מניחים בהם (ד) אות אחר (ה) *היה זלזול לאות שלהם: **ב** בבחל המועד גספן (ג) אסור להניח תפלין מהטעם הזה בעצמו, שיימי חל המועד (ו) גם הם אות: הגה ויש אומרים שהל המועד חזב בתפלין (כ"י בשם הראשון), וכן נהגין בכל גלילות אלו (ז) להניחם במועד ולברך עליהם, אלא (ח) שאין מברכים עליהם (א) בקול רם בבית־ההקנסת כמו שאר ימות השנה:

לב סדר כתיבת תפלין, ובו ב' סעיפים:

א *מצות תפלין שיתכתב ארבע פרשיות שהן "קדש לי כל בכור" *עד "למועדה"; "והיה כי יבאך" עד *עד "למועדה מנימים נמימה", כצ"ל

באר היטב

(ב) אסור. הינו אם מניחן לשם מצוה, ואז עובר משום כל תוסף, מ"א ועין ע"ת: (ג) אסור. עין בקסף־משנה שכתב: ונחלקו המפרשים בה"מ, יש מהם אומרים דבכלל י"ט הם ואין מניחין בהם תפלין וי"א שמיניחין, וכן נראה מדברי רבנו שכתב בפ"ו משיבת י"ט כותב אדם תפלין לעצמו וכי נצ"ע שהוא ד"ל כתב להפך שם בפ"ו משיבת י"ט וז"ל: אין לו מה יאכל נראה ששעמו מפני שהוא סובר שאין מניחין תפלין בח"ה דבכלל יו"ט הוא עכ"ל, הרי שכתב בדעת הרמב"ם שאין מניחין תפלין בחוה"מ הפך מ"ש כ"א בהלכות תפלין וצ"ע, וד"א ה"ן ועין ע"ת: (א) בקול רם. וכתב ט"ז, תמוה הוא כלפי שמיא מי מחלקינן בין סתר לגלוי, ע"כ שפיר להניחם בלא ברכה, וכ"פ בס' המים־דעים סי' מ שלא לברך עליהם. וכל"ה כתב הטעם שרביים חולקים שלא לברך בחוה"מ, ואותן שנאז להצמיד על הדיו ולברך הנהיגו לברך פתשאי כדי שלא יבואו לידי מחלוקת, וזר לברך בשכמל"ו. וכתב המ"א שלא ילך בהם ברשות־הרבים רק יניחם בבחי"כ (ובספר אלהו רב חולק עליו דכ"ן דמניחין בבחי"כ פרטים מה לי בהליכתן ברה"ו). כתב בכתבי מהר"א סי' קו ובי" הביאו סימן כ"ה, דאותו המניח תפלין בח"ה בלא ברכה אפי"ה אסור לברך ולהשיח בין תפלין לתפלין ע"ש, והנין שיחת חלין אבל לצנות קדיש או קרישה מטר לאותן המניחין בחוה"מ בלא ברכה, עין מ"א בסימן כה סי"ק יד וסי"ק יז ודו"ק. ותמטבר ד"א ה"ן כתב דאשתמיט לתרב מ"א כלבי מהר"א אלו הואיל וכתב דהמניח בחל המועד בלא ברכה נשאי לצנות, ע"ש, ולא דק, דחלוק יש בין להשיח שיחת חלין או לצנות קדיש וקרישה. ותמנה בעיני האיה עלה על דעתו שאשתמיט מהמטבר מ"א דברי מהר"א, הא המ"א הביאו בסי"ק יד, ע"ש, ואדרכה ממונו אשתמיט מ"ש מ"א בסי"ק יד וק"ל. וע"ל סימן כה סי"ק יא:

שערי תשובה

(ב) אסור. עכ"ט ועין סימן שח בט"ז שם. ובכ"י כ"א פתח דהכי נקטינן שלא לטלטל תפלין בשבת. ועין בפרי"ח סימן תנו שקטב: אני הלכתי למצרים ודעתי הנה לחזר לא"י תוב"ב, וכי"ט שני בבקר בביתו בעצמו הנחית תפלין וקראתי ק"ש כו' ואח"כ הלכתי לבהכניס כו' ע"ש ושם יבאר איה"ה: ע"ש, וצ"ע שהוא ד"ל כתב להפך שם בפ"ו משיבת י"ט וז"ל: אין לו מה יאכל נראה ששעמו מפני שהוא סובר שאין מניחין תפלין בח"ה דבכלל יו"ט הוא עכ"ל, הרי שכתב בדעת הרמב"ם שאין מניחין תפלין בחוה"מ הפך מ"ש כ"א בהלכות תפלין וצ"ע, וד"א ה"ן ועין ע"ת: (א) בקול רם. וכתב ט"ז, תמוה הוא כלפי שמיא מי מחלקינן בין סתר לגלוי, ע"כ שפיר להניחם בלא ברכה, וכ"פ בס' המים־דעים סי' מ שלא לברך עליהם. וכל"ה כתב הטעם שרביים חולקים שלא לברך בחוה"מ, ואותן שנאז להצמיד על הדיו ולברך הנהיגו לברך פתשאי כדי שלא יבואו לידי מחלוקת, וזר לברך בשכמל"ו. וכתב המ"א שלא ילך בהם ברשות־הרבים רק יניחם בבחי"כ (ובספר אלהו רב חולק עליו דכ"ן דמניחין בבחי"כ פרטים מה לי בהליכתן ברה"ו). כתב בכתבי מהר"א סי' קו ובי" הביאו סימן כ"ה, דאותו המניח תפלין בח"ה בלא ברכה אפי"ה אסור לברך ולהשיח בין תפלין לתפלין ע"ש, והנין שיחת חלין אבל לצנות קדיש או קרישה מטר לאותן המניחין בחוה"מ בלא ברכה, עין מ"א בסימן כה סי"ק יד וסי"ק יז ודו"ק. ותמטבר ד"א ה"ן כתב דאשתמיט לתרב מ"א כלבי מהר"א אלו הואיל וכתב דהמניח בחל המועד בלא ברכה נשאי לצנות, ע"ש, ולא דק, דחלוק יש בין להשיח שיחת חלין או לצנות קדיש וקרישה. ותמנה בעיני האיה עלה על דעתו שאשתמיט מהמטבר מ"א דברי מהר"א, הא המ"א הביאו בסי"ק יד, ע"ש, ואדרכה ממונו אשתמיט מ"ש מ"א בסי"ק יד וק"ל. וע"ל סימן כה סי"ק יא:

משנה ברורה

א (א) יו"ט טוב. (ב) יו"ט טוב שני נמי בכלל, לדין בני חוץ־לארץ: (ג) אסור להניח. ואפלו בטלול (ג) יש אומרים גספן כן דאסור², אם לא לצורך גופם או מקומם³, כשא"ר כלי שמלאכתו לאסור. ויש אומרים, דבדי שלא יפלו או שלא יגנבו נמי מטר לטלטלם ממקום למקום, ובמקום הדחק יש להקל. ועין בבאר הלכה: (ג) שהן עצמם אות. בין הקדוש־ברוך־הוא ובין ישאל, שנאמר "כי אות היא ביני" וגו', יו"ט טוב (ג) גספן מקרי אות, דבפסח מצרים כתיב אות, והוקשו פל מועדי ה' הפקשת אמר: (ד) אות אחר. דהניח תפלין⁴ דכתיב בהו "והיה לך לאות על דרך": (ה) היה זלזול. וכן עובר משום לאו דיבל תוסיף. והוא שהניחן לשם מצוה, (ד) אבל במניחן שלא לשם מצוה אין בו משום 'בל תוסיף' וגם משום זלזול (ה) אין בו, אם לא (ו) שמניחן בפרהסיא דאז אסור מדרבנן. (ו) ויש מהמירין בכל גווי, אם לא שמניחם בבגדיו, כגון המוצא תפלין בשבת בשדה מטר ללקשם ולהכניסם לעיר דרך מלבוש, כמו שיתבאר לקמן בסימן שא: **ב** (ו) גם הם אות. בפסח אכילת מצה⁵ ובספד ישיבת הספד. והיש אומרים סבירא להו פיון שמתרין פעשית מלאכה מן התורה ליכא אות: (ז) להניחן במועד. וקלוצת התפלין צריך להיות בחל־המועד (ח) קדם הלל. ועכשו נהגו אינה אנשים לסלקן אחר קדושה של תפלת י"ח⁶, (ט) ומכל מקום צריכין לזהר לכוון לשמע תורת התפלה: (ח) שאין וכו'. פרוש, (י) משום דיש מניחים ויש שאינם מניחים, או אין מברכים, יש לברך פתשאי כדי שלא לבוא לידי מחלוקת, וכן (יא) לא ילך בהם ברשות־הרבים לבית־ההקנסת. (יב) והאחרונים הספימו לדעת הש"ו דיותר טוב להניחן בלי ברכה¹⁰, כי בהרכות אינן מעקבות וספק ברכות להקל, וברכת שהג"א ו"ל כתב שאין לדעת ה"ש־אומרים עקר בש"ס¹¹, ועל־כל־פנים לענין ברכה בודאי יש להתקל בשעת הדחק וכמו שכתבתי בפנים: (יג) וצ"ע זלזול. עין מה שכתבנו במשנה ברורה "והוא שהניחן וכי", הוא מ"א אברתם לעיל בסימן כט, אף לא נתבאר בדבריו אם יש בו על־כל־פנים אסור מדרבנן. ועין ב"ח שמשמע מדבריו דאין אסור בהנחתן אפלו מדרבנן, וכונתו במניחן שלא לשם מצוה, דאם לא־כן בלאו הכי איכא כל תוסף. והנהג"א בבאור בסימן שא (סעיף ז) סוף סעיף־קטן ז משמע גספן דבאנו מכוון בהנחתם בשבת יו"ט טוב לשם מצוה, אפלו מדרבנן אינו אסור להניחם:

באר הלכה

א (א) יו"ט טוב. (ב) יו"ט טוב שני נמי בכלל, לדין בני חוץ־לארץ: (ג) אסור להניח. ואפלו בטלול (ג) יש אומרים גספן כן דאסור², אם לא לצורך גופם או מקומם³, כשא"ר כלי שמלאכתו לאסור. ויש אומרים, דבדי שלא יפלו או שלא יגנבו נמי מטר לטלטלם ממקום למקום, ובמקום הדחק יש להקל. ועין בבאר הלכה: (ג) שהן עצמם אות. בין הקדוש־ברוך־הוא ובין ישאל, שנאמר "כי אות היא ביני" וגו', יו"ט טוב (ג) גספן מקרי אות, דבפסח מצרים כתיב אות, והוקשו פל מועדי ה' הפקשת אמר: (ד) אות אחר. דהניח תפלין⁴ דכתיב בהו "והיה לך לאות על דרך": (ה) היה זלזול. וכן עובר משום לאו דיבל תוסיף. והוא שהניחן לשם מצוה, (ד) אבל במניחן שלא לשם מצוה אין בו משום 'בל תוסיף' וגם משום זלזול (ה) אין בו, אם לא (ו) שמניחן בפרהסיא דאז אסור מדרבנן. (ו) ויש מהמירין בכל גווי, אם לא שמניחם בבגדיו, כגון המוצא תפלין בשבת בשדה מטר ללקשם ולהכניסם לעיר דרך מלבוש, כמו שיתבאר לקמן בסימן שא: **ב** (ו) גם הם אות. בפסח אכילת מצה⁵ ובספד ישיבת הספד. והיש אומרים סבירא להו פיון שמתרין פעשית מלאכה מן התורה ליכא אות: (ז) להניחן במועד. וקלוצת התפלין צריך להיות בחל־המועד (ח) קדם הלל. ועכשו נהגו אינה אנשים לסלקן אחר קדושה של תפלת י"ח⁶, (ט) ומכל מקום צריכין לזהר לכוון לשמע תורת התפלה: (ח) שאין וכו'. פרוש, (י) משום דיש מניחים ויש שאינם מניחים, או אין מברכים, יש לברך פתשאי כדי שלא לבוא לידי מחלוקת, וכן (יא) לא ילך בהם ברשות־הרבים לבית־ההקנסת. (יב) והאחרונים הספימו לדעת הש"ו דיותר טוב להניחן בלי ברכה¹⁰, כי בהרכות אינן מעקבות וספק ברכות להקל, וברכת שהג"א ו"ל כתב שאין לדעת ה"ש־אומרים עקר בש"ס¹¹, ועל־כל־פנים לענין ברכה בודאי יש להתקל בשעת הדחק וכמו שכתבתי בפנים: (יג) וצ"ע זלזול. עין מה שכתבנו במשנה ברורה "והוא שהניחן וכי", הוא מ"א אברתם לעיל בסימן כט, אף לא נתבאר בדבריו אם יש בו על־כל־פנים אסור מדרבנן. ועין ב"ח שמשמע מדבריו דאין אסור בהנחתן אפלו מדרבנן, וכונתו במניחן שלא לשם מצוה, דאם לא־כן בלאו הכי איכא כל תוסף. והנהג"א בבאור בסימן שא (סעיף ז) סוף סעיף־קטן ז משמע גספן דבאנו מכוון בהנחתם בשבת יו"ט טוב לשם מצוה, אפלו מדרבנן אינו אסור להניחם:

שער הציון

(ב) ארצות־המים בשם רש"א: (ג) עין בבאר הלכה: (א) אחרונים: (ד) מגן־אברהם: (ה) מגן־אברהם בסימן כט: (ו) ב"ח בסימן זה ופריימגריס בסימן שח במשפצות־זהב סעיף־קטן ג: (ז) ט"ז בסימן שח סעיף־קטן ג ע"ש: (ח) ט"ז: (ט) פריימגריס: (י) אלהי וזטא ומלשב פנה קשית הש"י: (יא) מגן־אברהם: (יב) פריימגריס ומנצית־משקל ודרך־הסוים וסיי־אדם: (יג)

הַלְכוּת תְּפִילִין סִימָן לֹא לֵב

ביאורים ומוספים

סִימָן לֹא

דִּין תְּפִילִין בְּשַׁבַּת יוֹם-טוֹב

[משנ"ב ס"ק א]

יוֹם-טוֹב שְׁנֵי נְמֵי בְּקָלָל, לְדִדְיָן בְּנֵי חוּץ-לְאֶרֶץ¹.

1) והנהגים להתענות ביום הכיפורים שני ימים, כתב לקמן (סי' תרכ"ד ס"ק טו) שיניחו תפילין ביום השני.

[משנ"ב ס"ק ב]

וְאֶפְלוּ בְּטִלְטוּל יֵשׁ אוֹמְרִים גַּם-כֵּן דְּאֶסְרוּ², אִם לֹא לְצַרְךָ גּוֹפֶס אוֹ מְקוּמָם³.

2) וליתן תפילין במתנה לחבירו ביום טוב, כתב השו"ע לקמן (סי' תקט"ז ס"ג) שמותר, כיון שראויות להנחה ביום חול, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק יב) כוונתו, שכיון שהוא שמח בנתינתו במה שיוכל ללבוש בחול, הרי זה צורך שמחת יום טוב.

3) ומי שרצה להשתמש בשבת בטלית המונחת בתיק עם התפילין, כתב הקצות השלחן (סי' ק"ח בדה"ש ס"ק יח) שיכול לטלטל את התיק כדי להוציאה, כדן טלטול כלי שמלאכתו לאיסור לצורך מקומו. אך לכתחילה, כתב הכף החיים (סי' ש"ח ס"ק מו) שיש להיזהר להוציא את הטלית בערב שבת.

[משנ"ב ס"ק ד]

דְּהִנּוּ תְּפִילִין⁴.

4) אכן לגבי חליצת התפילין קודם ברית מילה, כתב לעיל (סי' כ"ה ס"ק נ"ה) שראוי שלא לחלוץ את התפילין עד אחר הברית מילה, שהן נקראות אות וגם המילה היא אות. וראה מה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה אסור להניח]

וְהֵנָּה מְקוּר הַדִּין עֵצֶן לְקַמֵּן בְּסִימָן שֶׁהוּא פְּעִיף ד' בְּט"ו וּמְגוּן-אֶבְרָהָם שְׁמ"ס.

5) שם כתב הרמ"א שתפילין נחשבות מלאכתו להיות, ותמורה המג"א והט"ו, כיון שהשו"ע כאן פסק כהוזהר שאסור להניח, אם כן מדוע לא יאסרו בטלטול ויהיו מוקצה.

[ביה"ל שם]

הוא הדין לקדי שלא יגבנו נמי מפר לטלטלם⁶, וְעַל-כֵּן בְּרֵאשִׁי יֵשׁ לְהַקֵּל בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְקָמוּ שְׁפָתַי בְּפָנָי⁷.

6) ומשמע שם שסובר כהט"ו והמג"א, שתפילין הן כלי שמלאכתו לאיסור, ואף על פי כן לא גזרו בהן איסור טלטול לצורך. ונלדברי הרמ"א הנ"ל מותר לטלטל את התפילין לצורך משום שהן כלי שמלאכתו להיות.

ותפילין שמונחות על הארץ אפילו בנתיקן, פסק הגרש"ז אייערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ד ס"ב) שמותר להרימן בשבת, אך לא יטלטלן עד מקום שירצה, אלא יניחן מיד במקום שאינו בזיון להן. ובשם החזו"א הובא (מעשה איש ח"ה עמ' יז) שמותר להגביה תפילין שנפלו אם לאחר מכן יתישב במקום שבו היו התפילין (כדי שיהיה נחשב הדבר כטלטול כלי שמלאכתו לאיסור לצורך מקומו).

7) ואף על פי שיעקר ייעודן של התפילין הוא להניחן לשם מצוה, דבר זה אסור בשבת, ומבואר במשנ"ב לקמן (סי' ש"ח ס"ק ב) שכשיעקר השימוש בכלי הוא לדבר איסור נחשב הכלי ככלי

שמלאכתו לאיסור, תירץ בספר תפארת זקנים (הובא בילקוט מפרשים על השו"ע הוצאת הדרת קדש) שהואיל ועצם הנחת התפילין אינה אסורה, אלא רק המחשבה לשם מצוה היא האסורה, אם כן השימוש עצמו אינו איסור, וכן כתב הגרש"ז אייערבך (מנחת שלמה ביצה טו, א).

[משנ"ב ס"ק ו]

בְּפֶסֶח אֶכִּילֶת מִצָּה⁸.

8) ובב"י כתב בשם התוס', שהאות הוא במה שאסור לאכול חמץ, שהרי בשאר הימים אין חובה לאכול מצה.

[משנ"ב ס"ק ז]

וְעָקְשׁוּ נְהָגוּ אֵיזָה אֲנָשִׁים לְסַלְקָן אַחַר קְרִיאת שֵׁל תְּפִילַת י"ח⁹.

9) אמנם לקמן (סי' לד ס"ק יד) כתב שאלו החולצים תפילין של רש"י ומניחים של ר"ת בחזרת הש"ץ, מלבד שעושים שלא כדון המבואר בשו"ע לעיל (סי' כ"ה ס"ג), הרי גם צריך אז לכוון לשמוע את הש"ץ ולא לעסוק בדברים אחרים.

[משנ"ב ס"ק ח]

וְהֶאֱחָרְזוּ אֵיזָה הַקְּסִימוּ לְבַעַת הַש"ז דְּיוֹמָר טוֹב לְהִנָּיֵחַן בְּלֵי בְּרַכָּה¹⁰.
10) ולקמן (סי' לח ס"ק טז) כתב שנהגו שלא לברך על תפילין בחול המועד.

והמנהג בארץ ישראל הוא שלא להניח תפילין בחול המועד (הגר"מ טיקוצינסקי לוח א"י) וכן כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ג סי' י"א ראה להלן הע' ז), וכן הוא בשו"ת הלכות (ס"ג). והמנהג בחוץ לארץ, הביא הגר"מ גרוס ששמע מהגרא"מ שך (תל תלפיות קובץ נו עמ' פ"ה) שבכל המקומות נהגו להניח תפילין בחול המועד חוץ מעירו של הגר"א. וכן הובא (קובץ הוספות להגש"פ מבית לוי עמ' קסז) שהבית הלוי היה מניחן בחול המועד, אמנם הגר"ח והגר"ז נהגו שלא להניח.

וגם כשמניח בלי ברכה, כתב לעיל (סי' כ"ה ס"ק כ"ח) שאסור להפסיק בדיבור בין תפילין של יד לשל ראש, אמנם לעניית 'אמן' יהא שמה רבא' וקדושה וברכו ואמן, כתב שם (סי' לו) שיש להקל ולהפסיק ביניהן.

[משנ"ב שם]

וּבְפֶרֶט שְׁהַגָּר א' ו'ל כְּתָב שְׁאִין לְבַעַת הַיֵּשׁ-אוֹמְרִים עֶקֶר בְּש"ס¹¹.

11) ואכן מובא בליקוטי מהר"ח (ח"ג עמ' מג) בשם שערי רחמים, שהגרא"א היה מודרו מאד להניח תפילין באיסור חג בהשכמה, כדי להראות חביבותן לאחר שלא הניחו אותן במשך החג. וכן הובא במעשה רב (אות קע"ד).

[משנ"ב שם]

וְתִפְלִין דְּרַבְנֵנוּ תָּם אֵין לְהִנָּיֵחַם בְּחַל-הַמוֹעֵד [פמ"ג] וְכִי, דְּאִין נִכְוֵן לְשִׁבִּית-הַקְּנָסֶת אַחַת קְצָתָם יִנְיָחוּ תְּפִילִין וְקָצָתָם לֹא יִנְיָחוּ¹².

12) ובטעם הדבר כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ב), משום שהוזהר החמיר מאד שלא להניח תפילין בחול המועד, ואף על פי שאנו מניחים, מי"מ די במה שמניחים תפילין של רש"י. ועוד, שהרי זה ספק ספיקא, שמה הלכה כרש"י, ואף אם הלכה כר"ת מי"מ שמה אין צריך להניח תפילין בחול המועד כלל.

13) בביאור מה שלא נקט לשון 'איסור', כתב השדי חמד (ח"ט

מילואים הלכות תפילין סימן כח המשך מעמוד קודם

שרה אות יט) שטוב שיעשה זאת בעצמו ולא יתן לאחר, משום חיוב המצוה.
16) ובטעם הדבר ביאר השו"ע (י"ד סי' שא ס"ט), כיון שהידיים נוגעות בה והיא נכרכת על היד תמיד ומחממת אותה.

והקשר של ראש שהוא בצורת דלי"ת, כתב הערוך השלחן (ס"ח) שיש שנהגו להניחו על המעברתא, כיון שהוא חלק מאותיות השם ואינו ראוי שיהיה מונח בתחתיתה.
15) ומעשה זה של קיפול התפילין, כתב הבן איש חי (שנה א פ' חיי

הלכות תפילין סימן לא לב המשך מעמוד 80

אם דעתו לחזור לחוץ לארץ, הורה (ישא יוסף א"ח סי' ו) שיניחן בצניעה בביתו.
וכן סיפר הגרא"מ שך (מובא בספר הזכרון מבקשי תורה עמ' תשל ואילך) שכשעלה לארץ הקודש הסתפק כיצד עליו לנהוג, ועלה בדעתו לומר שחיוב הנחת תפילין איננו חיוב המתחדש בכל יום אלא חיוב תמידי, ורק מפני שאין לנו אפשרות לשומרן כראוי אנו מניחים אותן רק בזמן התפילה, ועל כן כשאנו יכול להניחן מחמת המנהג, יש לו להניחן אחר המועד כשיעור הזמן שהיה מניחן בחוץ לארץ, וכשבא לפני הגרי"ז סולוביצ'יק אמר לו הגרי"ז שכך נכון לעשות, וכך גם הורה משמו הגרא"י פינקל (מוריה), אב תש"ג מהגרא"א נבנצל, וכן הובא בקובץ הוספות להגש"פ מבית לוי עמ' קסז) שכשהגיע הגרי"ז לירושלים הורה לבנו שכיון שבירושלים היה המנהג שלא להניח, אם כן אין צריכים להניח. ובפנינו רבנו הגרי"ז (עמ' סב) הביא, שהגרי"ז אמר שאין זה דבר התלוי במנהג אלא מחלוקת הפוסקים.
מאידיך, הביא הגר"מ גרוס בשם הגרא"מ שך (תל תלפיות קובץ נו עמ' פה) שהורה לו הגרא"ז מלצר להמשיך ולהניחן בחול המועד, וכן הורה הגרא"מ שך להניחן.
ולגבי מי שעבר מארץ ישראל לחוץ לארץ, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' ה) שיניח תפילין ולא יברך עליהן.
ומי שאבותיו נהגו להניח תפילין בחול המועד, ורצה לשנות ממנהגם, כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהדורא ג ח"א סי' רמז) שאסור לו לשנות ממנהג אבותיו. ובשו"ת בית יצחק (י"ד ח"ב סי' פח) כתב שאין בזה משום יאל תטוש, משום שדין זה אינו שייך אלא בדבר של חומרא, אך לא בדבר שנחלקו בו הפוסקים.

מערכת חול המועד אות יד): "בספר משנה ברורה לידידי הגאון מאיר הכהן אבד"ק ראדין יצ"ו, כתב בלשון 'אין נכון', משום שאין ודאי לו שהעושה משום ספק עובר משום לא תתגודדו. ובשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' כד אות ו) ביאר בכונת המשני"ב, שמשום שידוע לכולם שיש בכך שני מנהגים והרי זה כדבר שרשות בידו איך לנהוג, אין בכך איסור של 'לא תתגודדו'. והוסיף, שבבית הכנסת שצריך רשות להיות ש"ץ, חייב השי"ץ להניח תפילין כמנהג סתם האנשים שבבית הכנסת הזה, אבל בבית הכנסת שלכל אחד יש רשות להיות ש"ץ, אין צורך השי"ץ להיות מאלו המניחים תפילין.

[משנ"ב ס"ק ח]

וְצַבֹּר שֶׁנֶּהְיָ לְהַנִּיחַ תְּפִילִין אֵין לָהֶם לְשֵׁנוֹת מְנַהֲגִים¹⁴.

והבא ממקום שנהגו להניח תפילין למקום שנהגים שלא להניחן, ונשתקע שם, הורה הגר"ש אויערבך (ספר יום טוב שני כהלכתו פרק אחרון סי', הובא בהליכות שלמה תפלה פ"ד ס"ב) שיעשה כמנהג מקומו החדש, ואינו צריך להניחן, אלא שאם ירצה יניחן בצניעה בלא ברכה, ויתנה שאם הלכה כדעת המחייבים להניח תפילין הרי הוא מניחן לשם מצוה, ואם לאו הרי הוא מניחן לשם מלבוש בלבד, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' קה אות ה) שהבא מחוץ לארץ ישראל אינו צריך להניח, ואם רוצה יניחן בצניעה ובלא ברכה. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' יא) כתב, שמי שעלה לארץ ישראל ואינו מניח תפילין, אינו נחשב כעובר על מנהג אבותיו, כי כל המנהג לא התקבל אלא בחוץ לארץ. והגר"ש אלישיב (קונטרס הלכות תפילין סלי"א) הורה שאין להניחן, אמנם

הלכות תפילין סימן לב המשך מעמוד מד

אחר הכתיבה, אבל אם כבר בתחילת הכתיבה היה נקב, פסולה האות משום שאינה מוקפת גויל.

[ביה"ל שם]

פי קתב שהטור סוכר קתרוץ ראשון של הבית יוסף ולכן צענין דוקא קל תל"ל⁶⁵.

65) וכדביאר הדרך החיים, שכל שהנקב ממלא את כל החלל הרי זה דומה לנגיעת אות באות, מאחר שאין קלף בין גג האות ליריכה.

63) ובאופן זה, כתב לקמן (סוף משנת סופרים, כללי מוקף גויל) שאין חיסרון משום 'שלא כסדרן', וכדי שתהיה האות מוקפת גויל, מספיק במה שיתקן הדבר אחר כך.

[ביה"ל ד"ה אבן]

וענין פניי-מגדים וקדוץ-הסיים דנה לא קאי נק לתרוץ א' של הבית יוסף⁶⁴.

64) שהקשה הבי"י איך מכשרים בנפסקה שום אות בנקב והלא אינו מוקף גויל, ותירץ על זה שני תירוצים: א. שדין מוקף גויל הוא רק בנגיעת אות לאות ולא בנקב. ב. שאין כשר בנקב אלא אם כן ניקב